

Eesti Taimikasvatuse Instituut

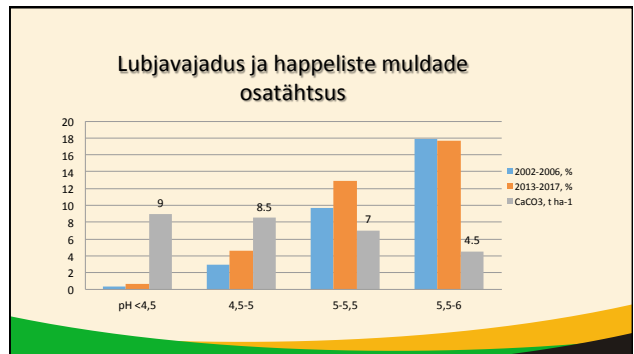
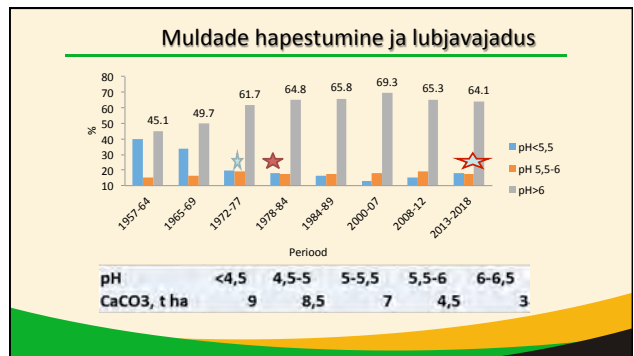
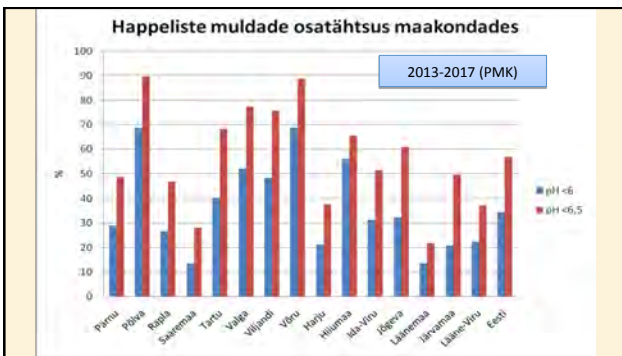
Muldade lubjavajadus kasvab

Valli Loide
v.Teadur

Jaanu, 2019

Happeliste (pH<6) põllumuldade osatähtsus (%)

	V-1998-1999	2002-2006	2008-2012	2013-2017	Võrreldes V riigilise suutud pinnala %
Harju	31,1	19,1	21,1	25,7	37,6
Hiiu	29,9	40,9	56,1	72,7	13,5
Ida-Virumaa	26,1	29,4	31,3	29,6	45,1
Järva	35,3	25,4	32,4	33,6	53,6
Järvamaa	32,8	16,6	20,8	21,1	62,7
Läänemaa	15,7	12,3	13,6	13,9	38,1
Lääne-Viru	24,1	18,7	22,5	22,0	71,5
Põlva	57,9	69,2	68,7	72,6	47,3
Pärnu	31	28	29	30,1	48,3
Raplal	27,9	22,7	26,7	28,4	52,4
Saaremaa	26,1	15,5	11,5	10,4	22,7
Tartu	39,9	34,4	40,3	43,3	61,9
Valga	39	35,2	52,1	38,6	43,2
Viljandi	39,3	44,5	48,2	46,8	59,4
Võru	57	64,5	68,7	64,4	40,8
Võrreldes	34,2	30,7	34,5	33,9	50,9
Urhumad, ha	1081600		408000	556171	

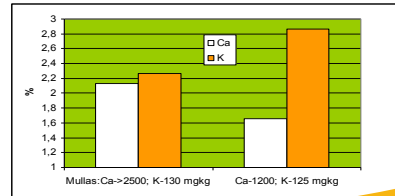

Kaltsiumi roll taimes ja mullalahuses

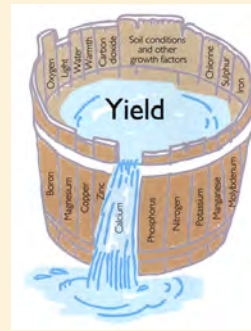
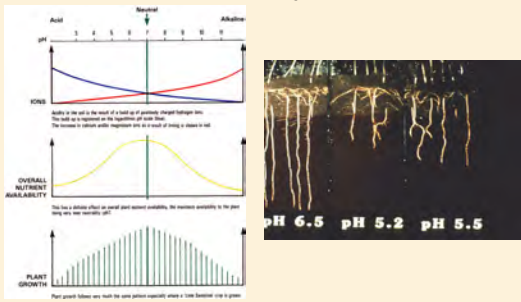
Kultuur	N%	P%	K%	Ca%	Mg%	S%
Teravilja terad	2,0	0,4	0,5	0,05	0,15	0,02
põhk	0,5	0,1	1,0	0,3	0,1	0,07
Kartul	1,5	0,2	2,0	0,05	0,1	0,1

Kaltsium on taimede rakuseinte ehitusmaterjaliks ja toitainena vajavad taimed Ca suhteliselt vähe. Kättesaadav on Ca taimedele mullalahusest. Peamine roll kaltsiumil on asendada mulla osa neelava kompleksi alumiiniumist ja vesinikust. Happelises mullas tekib keemilise neeldumise tulemusel Fe- ja Al-fosfaat, mida taimed ei omasta. Fosfori omastavuse parandamiseks on vaja happelisi, Ca-väeseid muldi lubjata. Kaltsiumirikkas mullas tekib lahustunud P-väetisest Ca-HPO₄, mis ei lahustu neutraalses mullalahuses, kuid on lahustuv taimejuurte poolt eritavates happelistes eritites ja on taimedele omastatav.

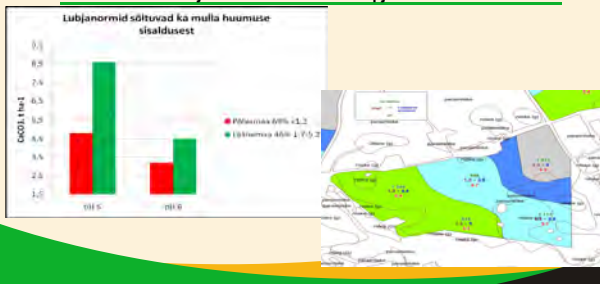
Mulla Ca-sisalduse mõju lutserni keemilisele koostisele

Mulla reaktsiooni mõju taimedele

Lubjatarve sõltub mitmest mullaomadusest: pH, Corg, mullatüüp, veerežiim, lõimis, Ca, mille põhjal koostatakse PMK poolt lubjatarbekaart muldade lubjamiseks

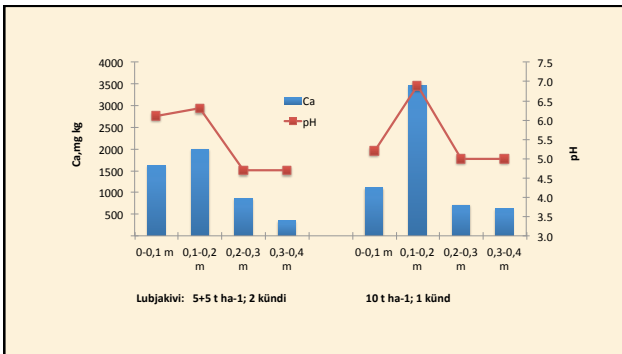
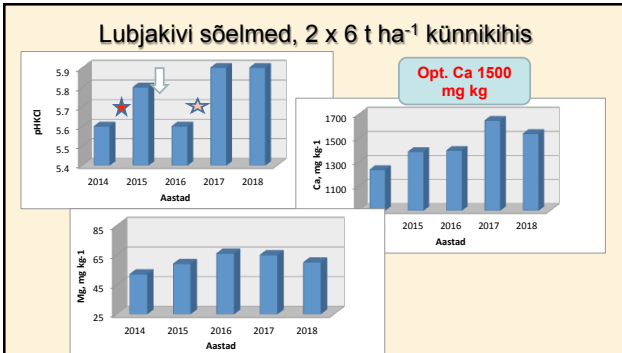

Eri lubiväetiste omaduste katsed

		pH	P	K	Ca	Mg
1. Turba +puutuhk	2010 + 5t	4,7	121	110	940	39
	2010 okt	5,5			1010	
	2011	5,3	101	144	1183	59
	2012 + 7t kev	6,2	122	226	1577	96
2. Kontroll	Lubjakivi, peen	4,5	118	92	743	40
	Lubjakivi, teral	6,1	119	87	1859	45
	Lubjakivi, teral	5,3	119	88	1168	40

Lubiväetise reageerimiskiirus näitab „reaktiivsus“, määratakse koos neutraliseerimisvõimega ja see sõltub eri suurusega osakeste osatõhususest.

Peentolmjad lubiväetised on kiire toimega, reaktiivsus on ca „100“, lubjakivi sõlmetel on hea kui see on vähemalt 30. Lubjad reaktiivsusega alla 20 on juba üsna aeglase toimega.

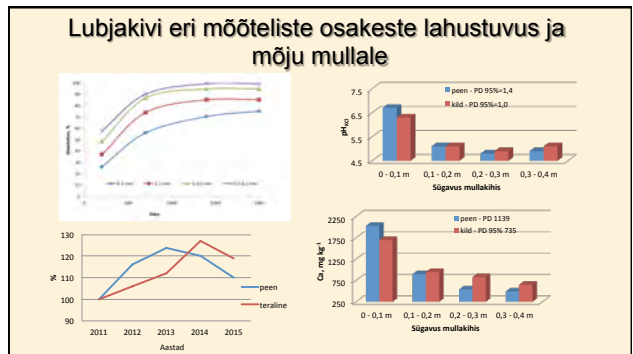
Õeldakse, et ühes peotäies mullas on arviliselt rohkem mikroorganisme kui kogu maakeral inimesi. See kehtib aga vaid viljaka mulla kohta ...

Mulla huumusesisalduse kõrval iseloomustab mullaviljakust ka mulla kaltsiumisisaldus.

Ainult kaltsiumiga piisavalt varustatud muldades leiavad endale sobiva elupaiga kasulikud mullaorganismid, kes lagundavad orgaanilise aine kiiresti ja huumusvarud täienevad ning vabaneb taimedele kättesaadavat fosforit ja lämmastikku.

Mullareaktsioonist sõltub mullas elunevate organismide kooslus

Bakteritele on soodne pH 6-9
seentele <5,5
algloomadele 6,5-7,5
vihmaussidele 6,5-8

Lubiväetiste segud

Segud valmistatakse kliendi- ja tema põldude vajaduspõhiselt põhimõttel 20-25% tuhka ja ülejäänud lubjakivi/dolokivi.

Selle lubjaliigi eripära on see, et sobilik aeg on siis, kui õhutemperatuur jääb alla 20 kraadi.

Millal on vaja uuesti lubjata ja mida veel tähele panna?

Mineraalmullad, mille pH on 5,6-6,5; vajavad n.ö säilituslupjamist, kui mulla kui Ca-sisaldus on alla 1500 mg kg⁻¹ ja turvasmullad, mille pH 5,0-5,5 kui Ca-sisaldus on alla 5500 mg kg⁻¹.

Peentolmjad lubiväetised võivad teravilja orase kasvufaasis ummistada õhulõhed, halvates taimede elutegevust.

Lubjakivi võib kasutada kuni taime 20 cm kõrguseni.

Tundlikumad mullahappesuse suhtes on ristõielised (raps, kapsas jt), liblikõielised (lutsern, ristik, hernes, uba), teraviljad (oder, nisu).

Põldude lubjavajadus aastas (orienteeruv)

Maakond	CaCO3 vajadus t/a
Harju maakond	8000
Hiiu maakond	500
Ida-Viru maakond	6500
Jõgeva maakond	17000
Järva maakond	13000
Lääne maakond	3000
Lääne-Viru maakond	20000
Põlva maakond	30000
Pärnu maakond	17500
Raplamaa maakond	14500
Saare maakond	3000
Tartu maakond	33500
Välga maakond	15500
Viljandi maakond	35000
Võru maakond	23000
Kokku:	240000

Tegelikult: t/aastas
2015 – 50 500
2017 – 55 000
2018 – 83 000

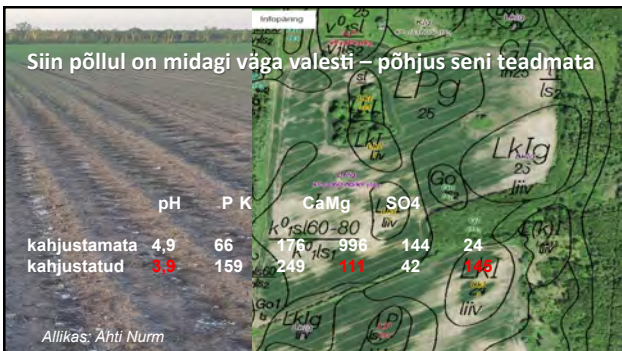
Happelistel muldadel levib ristõieliste nuuter

Arenemiseks on sobiv kõrge niiskusega muld, mille pH on alla 6,0. Väevli- ja mikroelementide puudus soodustab haigusse nakatumist.

Jaanika Mirka

Siin põllul on midagi väga valesti – põhjus seni teadmata

Lõpetuseks

Muld kui koostööpartner vajab hoolt nii heal kui halvemal ajal.

Muldade lupjamine on pikaajaline investeering.

Mulla hea Ca-sisaldus = terve muld, terved taimed, terve toit.

